

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-593/21 - 1

Zaak C-593/21

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

24 september 2021

Verwijzende rechter:

Hof van cassatie (België)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

10 september 2021

Verzoekende partij:

NY

Verwerende partij:

Herios SARL

Hof van cassatie van België

Arrest

[OMISSIS] [referentie van het arrest]

[OMISSIS] NY

verzoeker in cassatie

[OMISSIS] [identificatie van de advocaat van verzoeker]

tegen

HERIOS, vennootschap met beperkte aansprakelijkheid [OMISSIS] [identificatie van verweerster]

verweerster in cassatie

[OMISSIS] [identificatie van de advocaat van verweerster]

I. Procedure bij het Hof

Het cassatieberoep is ingesteld tegen het arrest van de cour d'appel de Liège van 16 januari 2020.

[OMISSIS]

[OMISSIS] [procedurele overwegingen]

II. Feiten en voorgeschiedenis van de procedure

[OMISSIS] [D]e feiten van deze zaak en de voorgeschiedenis van de procedure kunnen als volgt worden samengevat.

Verweerster had een handelsagentuurovereenkomst gesloten met een Duitse vennootschap, Pöensgen genaamd, die haar het exclusieve recht verleende om de producten van de principaal in België, Frankrijk en Luxemburg te verkopen.

In 2009 heeft verweerster verzoeker op basis van een mondelinge overeenkomst aangeworven als bezoldigd subagent, met als opdracht de producten van Pöensgen op het voornoemde grondgebied te verhandelen.

Eind 2015 en begin 2016 was er overleg tussen verzoeker, verweerster en Pöensgen over de rechtstreekse voortzetting van de handelsagentuur door verzoeker en de stopzetting van de overeenkomstige werkzaamheden van verweerster, evenwel zonder succes.

Op 8 juni 2016 heeft de vennootschap Pöensgen meegedeeld dat de overeenkomst met verweerster werd ontbonden, met inachtneming van een opzeggingstermijn van zes maanden, zodat de contractuele verhouding op 31 december 2016 ten einde liep.

[Verzoeker] is in januari 2017 handelsagent van de vennootschap Pöensgen geworden en in april 2017 is tussen beiden een overeenkomst gesloten.

Bij brief van 23 februari 2017 heeft verweerster haar overeenkomst met verzoeker beëindigd, als gevolg van uitzonderlijke omstandigheden die elke professionele samenwerking tussen de principaal en de agent voorgoed onmogelijk maakten, te weten de beëindiging van de hoofdovereenkomst.

Op 22 mei 2017 hebben verweerster en de vennootschap Pöensgen overeenstemming bereikt over, onder meer, de betaling van een uitwinningvergoeding aan verweerster.

Omdat verzoeker meende recht te hebben op een uitwinningsvergoeding voor de nieuwe klanten die hij verweerster had aangebracht en waarvoor verweerster door de vennootschap Pöensgen was vergoed, heeft verzoeker tegen verweerster een vordering ingesteld tot betaling van een uitwinningsvergoeding die volgens hem evenveel moest bedragen als de omzet die verweerster in 2016 dankzij de aangebrachte nieuwe klanten had verwezenlijkt.

De eerste rechter heeft verzoeker een uitwinningsvergoeding toegekend.

Het bestreden arrest vernietigt dit vonnis en oordeelt dat verzoeker geen recht heeft op een uitwinningsvergoeding.

III. Cassatiemiddel

Verzoeker voert een middel aan in de volgende bewoordingen:

Geschonden wetsbepalingen

- *artikel X.5 en artikel X.18, eerste alinea, van het Wetboek van economisch recht;*
- *artikel 17, leden 1 en 2, onder a), eerste streepje, van richtlijn 86/653/EEG van de Raad van 18 december 1986 inzake de coördinatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake zelfstandige handelsagenten. [PB 1986, L 382, blz. 17];*
- *algemeen rechtsbeginsel van voorrang van het gemeenschapsrecht boven het nationale recht.*

Bestreden beslissingen en motivering

Het [bestreden] arrest [OMISSIS] verwerpt [het verzoek van] verzoeker [OMISSIS] [, inzonderheid om de volgende redenen]:

„In verband met de gevraagde uitwinningsvergoeding

Partijen in de procedure zijn het erover eens dat er tussen hen een handelsagentuurovereenkomst bestond die in artikel I.11 van het Wetboek van economisch recht wordt gedefinieerd als [een] overeenkomst waarbij de ene partij, de handelsagent, door de andere partij, de principaal, zonder dat hij onder diens gezag staat, permanent en tegen vergoeding belast wordt met het bemiddelen en eventueel het afsluiten van zaken in naam en voor rekening van de principaal.

Aan de handelsagent wordt uitdrukkelijk toegestaan een beroep te doen op een subagent. De handelsagent [verweerster] wordt dan de principaal van de subagent [verzoeker] en moet hem ook vergoeden [artikel X.5 van het Wetboek van economisch recht].

Wegens beëindiging van de contractuele verhouding tussen de vennootschap Pöensgen en [verweerster] heeft ook de basis van de overeenkomst opgehouden te bestaan.

[...]

Het verzoek van [verzoeker] heeft uitsluitend betrekking op de uitwinningsvergoeding waarin artikel X.18 van het Wetboek van economisch recht voorziet en waarop een handelsagent na beëindiging van de handelsagentuurovereenkomst onder bepaalde voorwaarden recht heeft.

[...]

Er dient nog te worden onderzocht of [verzoeker] voldoet aan de voorwaarden voor toekenning van een uitwinningsvergoeding. De desbetreffende voorschriften zijn door de wetgever eng gedefinieerd.

Op grond van artikel X.18 van het Wetboek van economisch recht heeft de handelsagent na beëindiging van de handelsagentuurovereenkomst recht op een uitwinningvergoeding wanneer hij de principaal nieuwe klanten heeft aangebracht of wanneer hij de transacties met de bestaande klanten aanzienlijk heeft uitgebreid, voor zover dit de principaal nog aanzienlijke voordelen kan opleveren.

Uit de door [verzoeker] voorgelegde klantenbestanden en provisiestaten blijkt dat [hij] de klantenkring van [verweerster] heeft uitgebreid.

Gelet op de bewoordingen van artikel X.18 van het Wetboek van economisch recht is ook vereist dat de nieuwe klanten die zijn aangebracht, voor de principaal ook na beëindiging van de contractuele verhouding nog aanzienlijke voordelen blijven opleveren.

De uitwinningsvergoeding die [verweerster] wegens beëindiging van de handelsagentuurovereenkomst tussen haar en de vennootschap Pöensgen heeft ontvangen, is geen toekomstig substantieel voordeel dat [verweerster] heeft ontvangen omdat [verzoeker] nieuwe klanten heeft aangebracht, maar is krachtens de wet verschuldigd.

Het verzoek om een uitwinningsvergoeding is geen toekomstig voordeel, maar vloeit voort uit de beëindiging van de handelsagentuurovereenkomst [...].

Aangezien artikel X.18 van het Wetboek van economisch recht duidelijk is verwoord, hoeft de door [verzoeker] voorgestelde prejudiciële vraag in verband met de uitlegging van het begrip substantieel voordeel, niet aan het Hof van Justitie van de Europese Unie te worden gesteld.

[Verweerster] kan in de toekomst geen voordeel meer ontlenen aan de aangebrachte klanten. In die zin bevestigt het akkoord van 22 mei 2017 tussen [verweerster] en de vennootschap Pöensgen uitdrukkelijk dat middels uitvoering van dit akkoord aan alle wederzijdse verzoeken van partijen in verband met betaling, informatie, facturatie en aansprakelijkheid op grond van de op 31 december 2006 [lees: 2016] beëindigde handelsagentuurovereenkomst is voldaan, terwijl [verzoeker] en de vennootschap Pöensgen verder blijven samenwerken en bovendien verder voordeel kunnen ontlenen aan de tot stand gebrachte klantenkring”.

Grieven

Krachtens artikel X.5 van het Wetboek van economisch recht kan de handelsagent, behoudens andersluidend beding, voor de uitvoering van zijn taak, een beroep doen op door hem vergoede subagenten die handelen onder zijn verantwoordelijkheid, en van wie hij principaal wordt.

Krachtens artikel 17, lid 1 van richtlijn 86/653/EEG van de Raad van 18 december 1986 inzake de coördinatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake zelfstandige handelsagenten zijn de lidstaten verplicht om voor de handelsagent, na beëindiging van de overeenkomst, een specifieke vorm van schadevergoeding te bewerkstelligen.

De lidstaten konden kiezen tussen een uitwinningsvergoedingsregeling, waarmee de handelsagent zou worden vergoed voor de waarde van de door hem voor de principaal aangebrachte klanten, en een regeling voor het herstel van het nadeel ten gevolge van het verlies van de overeenkomst.

In verband met de eerste keuze bepaalt artikel 17, lid 2, a) van de voornoemde richtlijn het volgende:

„De handelsagent heeft recht op een vergoeding indien en voor zover:

- hij de principaal nieuwe klanten heeft aangebracht of de transacties met de bestaande klanten aanzienlijk heeft uitgebreid en de transacties met deze klanten de principaal nog aanzienlijke voordelen opleveren,

en

- de betaling van deze vergoeding billijk is, gelet op alle omstandigheden, in het bijzonder op de uit de transacties met deze klanten voortvloeiende provisie, die voor de handelsagent verloren gaat. De lidstaten kunnen bepalen dat genoemde omstandigheden ook het al dan niet toepassen van het concurrentiebeding in de zin van artikel 20 kunnen omvatten.

Indien gekozen wordt voor een uitwinningsvergoeding bepaalt het Wetboek van economisch recht in artikel X.18, eerste alinea, het volgende:

„Na de beëindiging van de handelsagentuurovereenkomst heeft de handelsagent recht op een uitwinningvergoeding wanneer hij de principaal nieuwe klanten heeft aangebracht of wanneer hij de zaken met de bestaande klanten aanzienlijk heeft uitgebreid, voor zover dit de principaal nog aanzienlijke voordelen kan opleveren.”

De tweede alinea van dezelfde bepaling voegt hieraan toe dat indien de handelsagentuurovereenkomst een concurrentiebeding bevat, de principaal geacht wordt, behoudens tegenbewijs, nog aanzienlijke voordelen te krijgen.

Onverminderd de uitsluitingen van artikel X.18, vijfde alinea, waarvan in casu geen sprake is, heeft een handelssubagent dus recht op een uitwinningsvergoeding ten laste van zijn principaal (de handelsagent op basis van de hoofdovereenkomst) indien hij aantoont dat hij die principaal klanten heeft aangebracht of de zaken met de bestaande klantenkring van de principaal sterk heeft uitgebreid en indien deze activiteit de principaal wezenlijke voordelen oplevert na beëindiging van de subagentuurovereenkomst.

Voor zover de uitwinningsvergoeding aan de hoofdagente door zijn eigen principaal wordt uitbetaald op basis van de klanten die de subagent zijn hoofdagente heeft aangebracht, levert deze de principaal van de subagent na beëindiging van de handelssubagentuurovereenkomst een „wezenlijk voordeel” op

Noch het onweerlegbare feit dat de aan de hoofdagente uitbetaalde uitwinningsvergoeding „steunt op een bij wet vastgelegd recht”, noch de omstandigheid dat de subagent, die na beëindiging van de hoofdagentuurovereenkomst met zijn eigen principaal en de subagentuurovereenkomst, voor dezelfde producten hoofdagente is geworden, verder nog steeds „toegang heeft tot de in het kader van de subagentuur samengestelde klantenkring”, staan in de weg aan het recht op een uitwinningsvergoeding na beëindiging van de subagentuurovereenkomst.

Het arrest, waarin, in verband met de handelssubagentuurovereenkomst, wordt vastgesteld (i) dat deze is beëindigd, (ii) dat de subagent „de klantenkring heeft uitgebreid” en zijn principaal dus klanten heeft aangebracht, kon het verzoek van verzoeker om toekenning van een uitwinningsvergoeding niet afwijzen zonder schending van artikel X.18, eerste alinea, van het Wetboek van economisch recht en artikel 17, lid 2, a), eerste streepje, van richtlijn 86/653/EEG, omdat de door verweerster aan Pöensgen gevraagde en verkregen vergoeding geen toekomstig voordeel is, de door verweerster verkregen vergoeding wettelijk verschuldigd was en verzoeker en de vennootschap Pöensgen verder blijven samenwerken en kunnen profiteren van de gevormde klantenkring.

Subsidiair stelt verzoeker voor om, op grond van artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (geconsolideerde versie,) de volgende prejudiciële vraag te stellen:

[OMISSIS] [in het dictum opgenomen prejudiciële vraag]

IV. Beslissing van het Hof

Volgens artikel 17, lid 1 van richtlijn 86/653/EEG van de Raad van 18 december 1986 inzake de coördinatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake zelfstandige handelsagenten nemen de lidstaten de nodige maatregelen om te bewerkstelligen dat de handelsagent, na de beëindiging van de overeenkomst, vergoeding volgens lid 2 [of] herstel van het nadeel volgens lid 3 krijgt.

Krachtens artikel 17, lid 2, a), eerste streepje, van deze richtlijn heeft de handelsagent recht op een vergoeding indien en voor zover hij de principaal nieuwe klanten heeft aangebracht of de transacties met de bestaande klanten aanzienlijk heeft uitgebreid en de transacties met deze klanten de principaal nog aanzienlijke voordelen opleveren.

Artikel X.18, eerste alinea, van het Wetboek van economisch recht, [OMISSIS], waarbij artikel 17, lid 2, a) van de richtlijn wordt omgezet, bepaalt dat na beëindiging van de handelsagentuurovereenkomst de handelsagent recht heeft op een uitwinningvergoeding wanneer hij de principaal nieuwe klanten heeft aangebracht of wanneer hij de zaken met de bestaande klanten aanzienlijk heeft uitgebreid, voor zover dit de principaal nog aanzienlijke voordelen kan opleveren.

Het arrest stelt vast dat verzoeker subagent was van verweerster, dat hij haar klantenkring heeft uitgebreid en dat verweerster bij de beëindiging van de hoofdagentuurovereenkomst een uitwinningsvergoeding van de hoofdprincipaal heeft verkregen en verzoeker de agent van deze ex-hoofdprincipaal is geworden.

Het middel komt op tegen het feit dat bij het arrest een uitwinningsvergoeding aan verzoeker is geweigerd omdat die welke verweerster heeft verkregen, geen aanzienlijk voordeel uitmaakt, aangezien deze geen toekomstig voordeel is, maar een vergoeding die bij wet is verschuldigd, en verzoeker verder met de ex-hoofdprincipaal blijft samenwerken en kan profiteren van de klantenkring.

Het onderzoek van het middel vergt een uitlegging van het voornoemde artikel 17, lid 2, a), eerste streepje.

Vooraleer uitspraak te doen, dient de in het dictum geformuleerde vraag aan het Hof te worden gesteld.

Om die redenen

houdt het Hof

zijn uitspraak aan totdat het Hof van Justitie van de Europese Unie op de volgende vraag een antwoord heeft gegeven:

Dient artikel 17, lid 2, a), eerste streepje, van richtlijn 86/653/EEG van de Raad van 18 december 1986 inzake de coördinatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake zelfstandige handelsagenten aldus te worden uitgelegd dat in een situatie zoals in casu, het gedeelte van de aan de hoofdagent verschuldigde uitwinningsvergoeding dat overeenstemt met de klanten die de subagent de hoofdagent heeft aangebracht, de hoofdagent geen „aanzienlijk voordeel” oplevert?

[OMISSIS] [rechtsprekende formatie, datum, procedurele overwegingen en ondertekeningen]

WERKDOCUMENT